

**OHJE,
SISÄLTÄÄ
MÄÄRÄAIKOJA**

29.1.2021

VN/2258/2021
VN/2258/2021-TEM-1

Jakelussa mainituille

Alueellista oikeudenmukaista siirtymää koskevan suunnitelman valmistelu

Tausta

Oikeudenmukaisen siirtymän rahasto (JTF-rahasto) on osa kokonaisuutta, jolla unioni saavuttaa hiilineutraaliustavoitteensa 2050 mennessä kaikkien maiden osalta. JTF:n erityistehtävä on vähähiilisyteen liittyvän siirtymän aiheuttamiin sosioekonomisiin haittavaikutuksiin vastaaminen työllisyyden ja kestävien aluetalouksien turvaamiseksi. Rahaston koko rahoitus (100%) lasketaan ilmastotoimiin.

Elpymisvälineen lisärahoitus (10,9 mrd. euroa) ja rahoituskehiksen rahoitus (8,4 mrd. euroa) eivät sisällöllisesti eroa toisistaan. JTF-rahoitukseen liittyy (sekä elpymisvälineen että rahoituskehiksen rahoitukseen) kansallinen osarahoitusosuus. Rahastolla tuetaan mm. tuotannollisia investointeja pk-yrityksissä, uusien yritysten luomista sekä tutkimusta ja innovaatioita. Rahastolla tuetaan myös työntekijöiden täydennys- ja uudelleen koulutusta sekä työhön ohjausta.

Suomen saanto JTF-rahastosta on noin 466 milj. euroa, josta monivuotisen rahoituskehiksen osuus 204 milj. euroa ja elpymisvälineen 262 milj. euroa (käyvin hinnoin). Kansallinen osarahoitus on siirtymäalueilla vähintään 30 % ja JTF-kokonaisrahoitus olisi siten n. 664 miljoonaa euroa. JTF-rahoituksen maakunnallisesta kohdentamisesta tehdään kansallisia päätöksiä ottaen huomioon EAKR- ja ESR-varojen vastaava kohdentaminen. Valtioneuvosto hyväksyy aikanaan Suomen kolmirahastaisen (EAKR, ESR ja JTF) *Uudistuva ja osaava Suomi* -ohjelman vuosille 2021–2027. Siinä täsmennetään määrärahat ja käyttökohteet, kun EU-säädökset on hyväksytty ja komissio on vahvistanut toimeenpanosäädöksellä Suomen osuuden JTF-määrärahoista.

Siirtymään liittyviin haasteisiin vastaamiseksi komissio on määrittänyt Suomen maaraportissa 2020 ensisijaisesti priorisoitavia investointitarpeita, jotka liittyvät (1) tehokasta ja puhdasta energian tuotantoa ja käyttöä tukevien innovatiivisten ratkaisujen kehittämiseen ja käyttöönottoon, (2) paikallisen talouden monipuolistamiseen ja sen varmistamiseen, että työntekijöillä, joihin siirtymä vaikuttaa, on tarvittavaa osaamista ja (3) turvetuotannosta vapautuvien alueiden kasvihuonevaikutuksen minimoimiseen, kuten laitosalueen kunnostamiseen, maan saneeraukseen ja käyttötarkoituksen muuttamiseen tehtäviin investointeihin.

Oikeudenmukaisen siirtymän rahaston kohdentaminen Suomessa

JTF:n sisältöehdotukset valmistellaan maakunnittain alueellisten siirtymäsuunnitelmien muodossa. Myös maakunnittain yhteisiä siirtymäsuunnitelmia on mahdollista laatia. Suunnitelmassa tuettava toiminta tulee perustella turvetuotannon vähenemisen tai alasajon negatiivisten sosioekonomisten haittavaikutusten pohjalta. Komissio hyväksyy suunnitelmat. Komissio on painottanut suunniteltujen toimien työllisyysvaikutuksia. Myös yhteys aluetalouden uudistamiseen ja elinkeinojen monipuolistamiseen tulee osoittaa.

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Työ- ja elinkeinoministeriö

Käyntiosoite
Besöksadress
Office

Puhelin
Telefon
Telephone

Faksi
Fax
Fax

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet

PL 32
00023 Valtioneuvosto

Aleksanterinkatu 4

0295 16001
+358 295 16001

09 1606 2160
+358 9 1606 2160

www.tem.fi

Suomen JTF-ehdotus on kokonaisuudessaan tavoitteena saada valmiiksi huhti-/toukokuussa komission kanssa käytäviä ensimmäisiä neuvotteluja varten. Tämän aikataulun toteutuminen mahdollistaisi JTF:n käynnistymisen syksyllä 2021 osana *Uudistuva ja osaava Suomi 2021 – 2027* EU:n alue- ja rakennepolitiikan ohjelmaa.

JTF:n keskeinen sisältö:

(1) Aluetalouden uudistaminen ja vahvistaminen mukaan lukien uusien liiketoimintamahdollisuuksien ja työpaikkojen luominen

Tuettavan toiminnan keskeisiksi kriteereiksi vahvistetaan työllisyysvaikutukset (uudet ja korvaavat työpaikat) sekä aluetalouden uudistaminen ja elinkeinojen monipuolistaminen. Nämä ovat myös asetuksen ja komission näkemysten mukaisia kriteerejä.

Toimia kohdennetaan erityisesti turvealueille, joilla siirtymän haittavaikutukset ovat suurimmat. Työntekijöiden uudelleen koulutusta ja uusien taitojen hankkimista suunnataan erityisesti turvetuotannon nuorille osa-aika- ja kausityöntekijöille. Turveyrittäjiä rohkaistaan uusien liiketoimintamahdollisuuksien löytämiseen. Pk-yrityksiin, ml. start-up yritykset, tehtävillä tuotannollisilla investoinneilla korvataan siirtymän vuoksi menetettyjä työpaikkoja ja vahvistetaan paikallistaloutta.

Laajakaistainvestointeja ei tuettaisi JTF-rahastosta. Laajakaistainvestoinnit ovat usein isohkoja investointeja ja ne lohkaisivat suhteettoman suuren osan maakunnan JTF-kehyksestä. Tämä olisi pois työllisyysinvestoinneista.

Uusiutuvan energiatuotannon laitosinvestointeja ei ole mahdollista tukea JTF-rahastosta nykyisen kansallisen säädöspohjan puitteissa; ko. investoinneista linjataan myöhemmin.

(2) Tutkimus- ja innovaatiotoimintaan tehtävät investoinnit mukaan lukien uuden korkean teknologian ja uusien innovaatoratkaisujen kehittäminen ja siirron edistäminen

JTF:stä tuetaan tutkimus- ja innovointitoimintaan tehtäviä investointeja, joilla edistetään edistyneen teknologian siirtoa. Kyseiset investoinnit ovat keskeisiä koko maakunnan elinkeinotoiminnan edistämisen ja uusien liiketoimintamahdollisuuksien löytämisen kannalta. Tutkimus- ja innovaatiotoiminta nivoutuu myös vahvasti maakunnan muuhun kehittämiseen, jossa älykkään kehittämisen strategiaa (SMART) hyödynnetään jatkuvassa kehittämistyössä.

Tutkimus- ja innovaatiotoimintaa kohdennetaan myös erityisesti turvealan ja lämpöturvetta energianlähteenä käyttävien laitosten hyödyksi. Turveyrittäjille pyritään luomaan uusia liikeideoita ja korvaavia investointimahdollisuuksia turvetuotannon alasajon haittojen kompensoimiseksi. Korkean teknologian ja uusien innovatiivisten ratkaisujen avulla edistetään puolestaan puhtaampien energialähteiden käyttöönottoa esim. lämpölaitoksissa. Korkean teknologian ja uusien innovatiivisten ratkaisujen käyttöönottoa ja niiden mukaisia laitosinvestointeja voidaan edistää koko maan alueella Business Finlandin tarjoaminen rahoitusmahdollisuuksien puitteissa.

(3) Turvetuotannosta poistuvien alueiden kunnostus ja käyttötarkoituksen muuttaminen

Tuettavassa toiminnassa etsitään ja tuetaan ratkaisuja, jotka liittyvät sekä turvetuotannosta poistuvien alueiden jälkikäyttöön, että käyttötarkoituksen muuttamiseen uuden liiketoiminnan käynnistämiseksi. Komissio korostaa tässä kohdassa toimia päästöjen merkittävään vähentämiseen. Turvetuotannon tulisi olla jatkossa ilmasto- ja ympäristöystävällisempää. Turpeen nostossa käytettävän uuden vähemmän päästöjä aiheuttavan teknologian tai menetelmän kehittämistä sekä turpeen uusien innovatiivisten ja jalostusarvoltaan korkeampiasteisempien tuotteiden kehittämistä tuetaan T&K&I-investointien kautta. Tässä hyödynnetään kansallisen turvetyöryhmän maaliskuussa valmistuvan loppuraportin tuloksia.

Oikeudenmukaisen siirtymän rahaston kansallinen ja alueellinen valmistelu

Työ- ja elinkeinoministeriö (TEM) johtaa Suomen kolmirahastaisen (EAKR, ESR ja JTF) *Uudistuva ja osaava Suomi* -ohjelman valmistelua vuosille 2021–2027. JTF-rahaston alueelliset siirtymäsuunnitelmat valmistellaan alueilla. TEM pyytää maakuntien liittoja käynnistämään alueellisen valmistelun omalla alueellaan yhdessä ELY-keskusten ja muiden relevanttien kumppaneiden kanssa.

Konsultti (KPMG) tukee valmistelua kymmenessä maakunnassa (Itä- ja Pohjois-Suomen maakunnat sekä Etelä-Pohjanmaan, Keski-Suomen ja Satakunnan maakunnat). Konsultilla ja komissiolla on sopimus teknisen tuen tarjoamisesta valmistelutyöhön kattaen edellä mainitut maakunnat. Sopimus perustuu komission hyväksymään Suomen hakemukseen Rakennemuutosten tukiohjelmasta.

Uudistuva ja osaava Suomi 2021-2027 -ohjelmaan valmistellaan kumppanuudessa JTF-ohjelma-asiakirjatekstit alueellisten siirtymäsuunnitelmien perusteella. Koheesio 2021+ työryhmä ja Alueiden uudistumisen neuvottelukunta (AUNE) käsittelevät ohjelmakokonaisuutta. Alueelliset siirtymäsuunnitelmat sisällytetään ohjelma-asiakirjan liitteiksi. TEM hallintoviranomaisena vastaa JTF-rahaston neuvotteluista komission kanssa ja antaa neuvottelujen pohjalta maakunnille mahdollisen palautteen siirtymäsuunnitelmien jatkotyöstämisestä.

Maakuntien perustama JTF-koordinaatiotyöryhmä koordinoi ja yhteen sovittaa siirtymäsuunnitelmien valmistelua alueilla. TEM toimii valmistelussa koordinaatiotyöryhmän kanssa tiiviissä yhteistyössä.

Alueellisten oikeudenmukaisen siirtymän suunnitelmien laadinta

Jokainen maakunta laatii oman oikeudenmukaisen siirtymän suunnitelman. Suunnitelma laaditaan tämän kirjeen liitteenä olevaan pohjaan (liite 1). Suunnitelma jakautuu kolmeen osaan (jäljempänä osat A, B ja C). Maakunnat valmistelevat osat A ja B, joiden sisältövaatimuksista ja valmistelun määräajoista ohjeistetaan tässä kirjeessä. Osan C laadintaan palataan tarkemmin myöhemmässä vaiheessa, kun osat A ja B ovat pääosin valmiit. Osan C valmisteluun osallistuvat myös TEM ja konsultti (KPMG).

Osa A: Arvio siirtymän sosioekonomista ja ympäristöllisistä haittavaikutuksista sekä vaarassa olevien työpaikkojen tunnistaminen.

A-osaan tulee sisällyttää seuraavat tiedot (yhteensä 12 000 merkkiä):

Yksilöidään taloudellinen toiminta ja toimialat, joihin vaikutus kohdistuu, ja erotetaan toisistaan

- taantuvat alat, joiden toiminnan odotetaan loppuvan tai vähenevän merkittävästi asteittain siirtymään liittyen; mukaan on liitettävä myös aikataulu
- murroksessa olevat alat, joiden odotetaan muuttavan toimintaansa, prosessejaan ja tuotostaan

Kummankin alan osalta seuraavat:

- odotetut työpaikan menetykset ja uudelleen koulutustarpeet, ottaen huomioon taitotarpeiden ennusteet
- talouden monipuolistamiseen liittyvä potentiaali ja kehitysmahdollisuudet

Osa B: Siirtymän haasteisiin vastaaminen ja kuvaus suunnitelluista toimista

B-osaan tulee sisällyttää seuraavat tiedot:

- Kehittämistarpeet, joilla vastataan siirtymän haasteisiin sekä tavoitteet ja odotettavissa olevat tulokset ('results') (yhteensä 6 000 merkkiä);
- Yhdenmukaisuus kansallisten ja alueellisten strategioiden kanssa ml. maakunnan älykkään strategian kanssa (6 000 merkkiä);
- Suunnitellut hanketyypit sekä niiden odotettavissa olevat vaikutukset siirtymän negatiivisten vaikutusten lieventämiseksi (12 000 merkkiä).

Osa C: Siirtymäsuunnitelman muut osiot ja valmistelijat suluissa (laadintaan palataan tarkemmin myöhemmässä vaiheessa):

- Kuvaus siirtymäprosessista kansallisella tasolla ilmastoneutraalinen talouden saavuttamiseksi mukaan lukien aikajanan siirtymän pääetapeille (konsultti valmistelee yhteistyössä TEM:n kanssa);
- Perustelut tukialueiden valinnalle (konsultti valmistelee yhteistyössä TEM:n kanssa);
- Arvio suunnitelman yhdenmukaisuudesta kansallisten ja alueellisten strategioiden kanssa (konsultti ja/tai maakunnat valmistelevat);
- Hallintomekanismin kuvaus huomioiden kumppanuusjärjestelyt (konsultti ja/tai maakunnat valmistelevat);
- Synergiat ja täydentävyys unionin muiden ohjelmien ja oikeudenmukaisen siirtymän mekanismin muiden pilarien (InvestEU ja julkisen sektorin lainavälinen) kanssa (konsultti ja/tai maakunnat valmistelevat);
- Indikaattorit (TEM vetovastuu valmistelussa).

Määräajat

Maakuntien liittoja pyydetään toimittamaan alueellisten siirtymäsuunnitelmien A-osa tai A-osan luonnos työ- ja elinkeinoministeriöön **viimeistään 17.2.2021 mennessä** sähköpostitse osoitteeseen kirjaamo@tem.fi, tunnuksella VN/2258/2021. Luonnoksina lähetetyistä suunnitelmista tulee toimittaa viimeistellyt versiot niiden valmistuttua.

Maakuntien liittoja pyydetään toimittamaan alueellisten siirtymäsuunnitelmien B-osa tai B-osan luonnos työ- ja elinkeinoministeriöön **viimeistään 12.3.2021 mennessä** sähköpostitse osoitteeseen kirjaamo@tem.fi, tunnuksella VN/2258/2021. Luonnoksina lähetetyistä suunnitelmista tulee toimittaa viimeistellyt versiot niiden valmistuttua.

Työ- ja elinkeinoministeriö käsittelee kaikki alueelliset siirtymäsuunnitelmat ja antaa niistä tarvittaessa palautetta. Maakuntia voidaan pyytää korjaamaan, täydentämään ja muokkaamaan suunnitelmiaan. Palautteeseen vastaamiseksi annetaan uusi määräaika.

Lisätietoja

Neuvotteleva virkamies Pasi Rantahalvari, pasi.rantahalvari@tem.fi, p. 0295 047 280

Aluekehitysjohtaja

Johanna Osenius

Neuvotteleva virkamies

Petri Haapalainen

Liitteet	<p>Liite 1: Alueellinen oikeudenmukaista siirtymää koskeva suunnitelma: A ja B -osien laatiminen</p> <p>Liite 2: JTF-asetuksen artiklan 4 mukaiset tukikelpoiset toimet</p> <p>Liite 3: Oikeudenmukaisen siirtymän rahaston (JTF) valmistelun yleinen aikataulutavoite</p>
Jakelu	<p>Etelä-Karjalan liitto</p> <p>Etelä-Pohjanmaan liitto</p> <p>Etelä-Savon maakuntaliitto</p> <p>Kainuun liitto</p> <p>Keski-Pohjanmaan liitto</p> <p>Keski-Suomen liitto</p> <p>Kymenlaakson liitto</p> <p>Lapin liitto</p> <p>Pirkanmaan liitto</p> <p>Pohjanmaan liitto</p> <p>Pohjois-Karjalan maakuntaliitto</p> <p>Pohjois-Pohjanmaan liitto</p> <p>Pohjois-Savon liitto</p> <p>Satakuntaliitto</p>
Tiedoksi	<p>ELY-keskukset</p> <p>ELY-keskusten E-vastuualueen johtajat</p> <p>RR-ELY-yksiköiden päälliköt</p> <p>Hämeen liitto</p> <p>Päijät-Hämeen liitto</p> <p>Uudenmaan liitto</p> <p>Varsinais-Suomen liitto</p> <p>Ahvenanmaan maakunta</p> <p>Maakuntaliittojen aluekehitysjohtajat</p> <p>Koheesio 2021+ -työryhmä</p> <p>Ympäristöministeriö</p> <p>Opetus- ja kulttuuriministeriö</p> <p>Sosiaali- ja terveysministeriö</p> <p>Valtiovarainministeriö</p> <p>Kuntaliitto</p> <p>Timo Korhonen, turvetyöryhmän puheenjohtaja</p> <p>Carina Hedberg, KPMG</p> <p>Jenny Hasu, TEM</p> <p>Teppo Säkkinen, TEM</p> <p>Piia Rekilä, TEM</p> <p>Raimo Luoma, TEM</p> <p>Marja-Riitta Pihlman, TEM</p> <p>Juho Korteniemi, TEM</p> <p>TEM AKO AURA Koheesio ja Interreg</p> <p>TEM AKO AURA Hallintoprosessit ja digitalisaatio</p> <p>TEM AKO AURA Ohjelmatyö</p>